

نیم‌نگاهی به وضعیت آثار دفاع مقدس

در نمایشگاه کتاب ۲۴ (اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۰)

گزارش: مریم اسدی

مقدمه

نوای حماسه‌های دفاع مقدس را از لابلای صفحات کتاب، بشنوید

مقدس، با توجه به ویژگی‌هایی مانند غرفه‌آرایی‌های خاص، دعوت از شخصیت‌های سیاسی و نظامی، برپایی جلسات رونمایی از تازه‌های نشر و بررسی وضعیت چاپ آثار این عرصه در سرای اهل قلم نمایشگاه کتاب، ضروری به نظر می‌رسد. بر اساس آمار اعلام شده توسط مؤسسه خانه کتاب، ۱۲۲ ناشر دولتی و خصوصی، آثار ادبی، هنری، پژوهشی و ترجمه‌ای خود در حوزه دفاع مقدس را

مصلاهی امام خمینی (ره) از چهاردهم تا بیست و چهارم اردیبهشت ماه امسال، میزبان بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، حدود ۲۱۰۰ ناشر داخلی و خارجی بود که در این میان هیاهو و شور و حال رقابت این ناشران، بررسی برآیند و حاصل حضور غرفه‌های تخصصی کتاب‌های حوزه دفاع

نشان‌گر گرایش مردم به سوی این‌گونه از کتاب‌های جنگ‌اند.

البته بنیاد حفظ آثار برای اولین بار، کتاب‌های کودک و نوجوان مرتبط با دفاع مقدس را در نمایشگاه کتاب عرضه کرد که با درخشش و استقبال پُررنگ کودکان و در حد انتظار، صورت نگرفت که می‌توان با برنامه‌ریزی‌های جدی‌تر در این حوزه، شاهد عرضه آثار فاخرتری در بیست و پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران از این نهاد متولی دفاع مقدس بود.

ابتکارات سوره مهر در نمایشگاه کتاب

انتشارات سوره مهر، ناشر کتاب‌های حوزه هنری که در بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران با عرضه حدود ۱۹۰ اثر چاپ اول حضور پیدا کرده بود، امسال تنها با سه عنوان کتاب جدید و ۱۱ اثر تجدید چاپی و پرفروش خود با موضوع دفاع مقدس، به نمایشگاه کتاب ۲۴ آمد که چاپ صدوسی و هشتم «دا»، چاپ دوازدهم «شُسنام»، چاپ چهارم «آنا هنوز می خندد» نوشته اکبر صحرايي، چاپ دوم «اشغال و مدال» ترجمه محمدرضا ابراهیمی و چاپ سوم «جبهه جنوب» تألیف شهید حبیب غنی‌پور، بعضی از این آثارند.

غرفه سوره مهر در هر لحظه و ساعت از نمایشگاه ۱۰ روزه کتاب تهران، مملو از جمعیت بود و با توجه به ساماندهی دقیق شیوه خدمات‌رسانی به مخاطبان و با استفاده از جذابیت‌های بصری در غرفه‌آرایی، با استقبال رضایت‌بخش مردم روبه‌رو شد.

برگزاری جلسات تخصصی با موضوع‌هایی مانند «رسانه‌های اجتماعی و کتاب: رابطه متقابل شبکه‌های اجتماعی و بازار کتاب» و «نقش و اهمیت برند در حوزه صنعت نشر» (انتشارات و برند) و بازاریابی کتاب با تأکید بر بازاریابی الکترونیک» و فراهم کردن شرایط ارسال اخبار مرتبط با نمایشگاه

در بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران به مخاطبان، معرفی و عرضه کرده‌اند.

رشد صعودی تعداد ناشران فعال عرصه دفاع مقدس، نویدبخش افزایش گرایش ناشران خصوصی به سوی انتشار کتاب‌های مربوط به جنگ است که امیدوار است، حمایت نهادهای متولی فرهنگ ایثار و شهادت از این ناشران، افزایش پیدا کند. این گزارش، به ارزیابی وضعیت فروش و استقبال مخاطبان از کتاب‌های دفاع مقدس و همچنین بررسی کیفیت حضور ناشران دولتی این عرصه، در بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران می‌پردازد.

آثار ادبی بنیاد حفظ آثار در نمایشگاه ۲۴

بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، بیش از ۲۰۰ عنوان از آثار تدوینی در تهران و اداره‌های بنیاد حفظ آثار سراسر کشور را در کنار کتاب‌های چاپ شده در پژوهش‌گاه علوم و معارف دفاع مقدس را در این دوره از نمایشگاه کتاب تهران عرضه کرده بود.

معرفی آثار شاخص حوزه دفاع مقدس، شعار و هدف اصلی این بنیاد در نمایشگاه کتاب بود که برای رسیدن به آن، ۸ عنوان از آثار برجسته خود مانند «مقوله‌ها و مقاله‌ها» نوشته محمد قاسم فروغی جهرمی، «چریک چمران: خاطرات مقصود حیدری» اثر علی باقری وکیل آباد، «راز گمشده مجنون» تألیف مرضیه نظری و «بمبی در کابین: حماسه خلبان شهید سرلشکر عباس دوران» را با تخفیف ویژه ۳۰ درصد، به فروش گذاشته بود.

با وجود آغاز گام‌های جدی پژوهش‌گاه علوم و معارف دفاع مقدس در زمینه تدوین کتاب‌های پژوهشی و حتی در حد آثار دانشگاهی درباره جنگ و عرضه آن‌ها در نمایشگاه، غالب کتاب‌های داستان و زندگی‌نامه‌های داستانی منتشر شده در بنیاد حفظ آثار، مورد استقبال مخاطبان قرار گرفتند که این امر،

موضوع جنگ، در نمایشگاه کتاب تهران به فروش رسیدند که از این میان، ۲۵۰۰ نسخه از هر یک از کتاب‌های «چمران به روایت همسر شهید» و «مدق به روایت همسر شهید» از مجموعه نیمه پنهان ماه و «غریب غرب»، توسط بازدیدکنندگان خریداری شده‌اند. همچنین در بخش آثار الکترونیک نیز بیش از ۵۰۰۰ نسخه لوح فشرده چندرسانه‌ای، در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته‌اند.

تلاش مضاعف برای معرفی کتاب‌های ارتش

ارتش جمهوری اسلامی ایران که در سال‌های اخیر، فعالیت خود در حوزه نشر کتاب‌های مرتبط با نقش ارتش در دوران جنگ را گسترش داده، امسال با ۴ غرفه در نمایشگاه کتاب تهران حضور داشت. انتشارات ارتش جمهوری اسلامی ایران (نشر آجا)، دانشکده ستاد و فرماندهی ارتش (دافوس آجا)، دفتر پژوهش‌های نظری و مطالعات راهبردی نیروی دریایی و سازمان ایثارگران نیروی زمینی ارتش به صورت مستقل و برای اولین بار، آثار خود را به فروش گذاشته بودند.

از سوی دیگر با برپایی سه نشست تخصصی در سرای اهل قلم نمایشگاه کتاب تهران با عناوین «بررسی نشر دفاع مقدس در ارتش»، «معرفی مجموعه کتاب‌های تقویم تاریخ دفاع مقدس نداجا» و «تحلیل عملیات‌های دفاع مقدس در آیین نشر»، تمام تلاش خود را برای معرفی حوزه‌های نشر ارتش به جامعه کتاب‌خوان به کار گرفت.

یکی دیگر از ابتکارات ارتش برای جذب مخاطبان بیشتر، انتشار بخشی از کتاب‌های حوزه دفاع مقدس توسط انتشارات «سوره سبز» به عنوان یک ناشر خصوصی فعال ارتش بود که با استقبال مخاطبان روبه‌رو شد.

در مجموع ناشران یاد شده، از فروش کتاب‌های خود اظهار رضایت کرده و آثاری از قبیل «اطلس

کتاب در غرفه سوره مهر برای خبرنگاران، از دیگر فعالیت‌های جنبی این ناشر در نمایشگاه کتاب ۲۴ بود و سوره مهر در انتها با فروش ۱۲ هزار مجلد از آثار ادبی جنگ تحمیلی عراق علیه ایران به خانه برگشت. این آمار، ۵۰ درصد کتاب‌های فروخته شده سوره مهر در بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران را تشکیل داده بودند.

معرفی و فروش برخی از کتاب‌های مراکز حوزه هنری مانند «یک وجب و چهار انگشت»، شامل خاطرات عظیم حقی، یکی از رزمندگان استان گیلان و «زمین ناله می‌کند» در برگیرنده خاطرات محمود شیرافکن، یکی از رزمندگان لشکر ۲۵ کربلا، انتشار کتاب‌های ادبی دفاع مقدس با تأکید بر روایت زوایای انسانی جنگ، ارتقای کیفیت و جذابیت‌های هنری طرح جلد کتاب‌ها، جزء راهبردهای اصلی سوره مهر بودند که در نهایت نیز به میزان قابل ملاحظه‌ای به این اهداف، دست پیدا کردند.

روایت فتح

علاقه‌مندان به مجموعه کتاب‌های خواندنی و کم‌حجم انتشارات روایت فتح، امسال شاهد عرضه ۹۳ عنوان کتاب ادبی دفاع مقدس در بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب بودند. حدود ۱۳ عنوان از این آثار، چاپ اول و ۸۰ عنوان کتاب تجدید چاپی روایت فتح را تشکیل داده بودند.

موسسه انتشاراتی روایت فتح همچنین گام‌هایی برای تولید کتاب‌های الکترونیک در بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برداشته و حدود ۸۵ عنوان از کتاب‌های خود مانند مجموعه‌های «یادگاران»، «روزگاران»، «از چشم‌ها»، «دوره درهای بسته»، «روایت نزدیک»، «شوکران» و «نیمه پنهان ماه» برای آرایه در نمایشگاه کتاب ۲۴ آماده شده بودند.

بیش از ۱۰ هزار جلد از آثار روایت فتح با

غرفه کودک و نوجوان نشر شاهد هم با ۳۰ عنوان کتاب جدید، میزبان کودکان بازدیدکننده از نمایشگاه بین‌المللی کتاب بود و با برگزاری مسابقه کتابخوانی، اهدای جایزه به کودکان و اجرای برنامه‌های جذاب و سرگرم‌کننده، تمام تلاش خود را برای جذب مخاطبان کودک، به کار گرفته بود.

ناشران سپاه؛ ۴۵۰۰ عنوان کتاب

معاونت روابط عمومی و انتشارات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، هر سال گلچینی از آثار منتشر شده در بخش‌های گوناگون انتشاراتی سپاه از ابتدای تأسیس تاکنون را در بخش جنبی نمایشگاه کتاب، به نمایش می‌گذارد. اما این غرفه در بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، به سالن شبستان رفت و با افزایش کمی و ۷۰ درصدی کتاب‌ها، حدود ۴ هزار و ۵۰۰ عنوان اثر را به معرض نمایش گذاشت.

این کتاب‌ها در قالب موضوعات متنوعی مانند «دفاع مقدس»، «اصول نظامی - امنیتی»، «کتاب‌های دانشگاهی»، «پزشکی» و «مهندسی» تدوین شده‌اند. غرفه معاونت روابط عمومی و انتشارات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، با هدف آشنایی بازدیدکنندگان نمایشگاه کتاب تهران، با کلیت فعالیت‌های انتشاراتی سپاه برپا می‌شود.

البته نباید فراموش کرد که برخی از ناشران برجسته و فعال سپاه مانند سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس سپاه و بسیج، انتشارات زمزم هدایت و دانشگاه امام حسین (ع) هم آثار خود را در غرفه‌هایی مستقل، عرضه کرده بودند.

سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس

سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس سپاه و بسیج که سال گذشته با دو غرفه «نشر فاتحان» با ۱۸ عنوان کتاب و «نشر ستاره‌ها» با ۲۱۰ عنوان اثر در نمایشگاه کتاب تهران شرکت کرده

نبردهای ماندگار» نیروی زمینی ارتش، «پرواز تا بی‌نهایت» شامل زندگی‌نامه امیرسرلشکر خلبان شهید عباس بابایی و «حماسه جاوید» اثر عباس خیرخواه، شامل رویدادهای واقعی و مستند جنگ، در صدر پُرفروش‌ترین آثار غرفه‌های ارتش قرار گرفته بودند. ارتش جمهوری اسلامی ایران با توجه به استقبال جوانان از خاطرات فرماندهان و رزمندگان ارتشی، تمام تلاش خود را برای انتشار مجموعه خاطرات این رزمندگان از سال‌های دفاع مقدس و عرضه این آثار در بیست‌وپنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران به کار خواهد گرفت.

نشر شاهد؛ برای مذاکره با ناشران خارجی

نشر شاهد، وابسته به بنیاد شهید و امور ایثارگران که هر سال با برپایی سه غرفه در بخش‌های «عمومی»، «ناشران خارجی» و «کودک و نوجوان» نمایشگاه کتاب تهران شرکت می‌کرد، امسال جلسات رایزنی خود را با ناشران خارجی به شبستان برده و با دو غرفه «بزرگسالان» و «کودک و نوجوان» و حدود ۴۰۰ عنوان اثر در نمایشگاه کتاب ۲۴ حضور داشت. حدود ۳۵ عنوان کتاب چاپ اول نشر شاهد، در کنار ۱۷۰ اثر تجدید چاپی این ناشر فعال دفاع مقدس، در شبستان عرضه شده و با توجه به درخشش ۱۳ عنوان کتاب نشر شاهد در سیزدهمین جشنواره انتخاب کتاب سال دفاع مقدس، تبلیغات ویژه‌ای برای این آثار صورت گرفته بود.

نشر شاهد که پیش‌تاز و پرچم‌دار ترجمه کتاب‌های دفاع مقدس کشور و عرضه آن‌ها در بازار جهانی نشر است، حدود ۳۰ عنوان از آثار ترجمه شده به زبان‌های عربی، اردو، ترکی و انگلیسی را در ویرترین غرفه نشر شاهد در بخش ناشران عمومی، قرار داده بود. البته هر سال نیز ناشران خارجی و به خصوص، فعالان حوزه نشر کشورهای همسایه، کتاب‌های عرصه ایثار و شهادت بنیاد شهید را مورد توجه قرار می‌دهند.

ترجمه آثار پژوهشی دفاع مقدس

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس که کتاب‌های پژوهشی مربوط به جنگ تحمیلی عراق علیه ایران را در دو دهه گذشته تدوین و منتشر کرده، با ۱۱۵ عنوان اثر تخصصی حوزه دفاع مقدس، در بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران شرکت کرده بود.

ترجمه کتاب‌های برجسته این مرکز به زبان‌های خارجی، جزو یکی از تازه‌ترین فعالیت‌های مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس به شمار می‌رود که با رونمایی از ترجمه کتاب «اجتناب‌ناپذیری جنگ» نوشته محمد درودیان به زبان‌های عربی، انگلیسی و فرانسه در اولین روز از نمایشگاه کتاب و در سرای اهل قلم، عزم جدی خود را در این راه به جامعه پژوهشی و انتشاراتی دفاع مقدس نشان داد.

همچنین «نشر مرز و بوم» برای نخستین بار با ۶ عنوان کتاب ترجمه شده از نویسندگان و صاحب نظران خارجی درباره جنگ ایران و عراق، میهمان غرفه مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس در بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران بود. کتاب‌های «درس‌هایی از راهبرد، حقوق و دیپلماسی در جنگ ایران و عراق» به اهتمام کریستوفر سی جویئر و ترجمه داوود علمایی کویایی که مقدمه و پاورقی کتاب توسط امیر دریابان علی ششمخانی نوشته شد، و نیز «قوی‌ترین شریک جرم: مواضع جانب‌دارانه امریکا در جنگ ایران و عراق» ترجمه محمدعلی خرمی، نمونه‌ای از این آثار بودند.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه نیز از فروش آثار و استقبال مردم در این دوره از نمایشگاه کتاب تهران راضی بود و مجموعه ۸ جلدی «اطلس راهنمای جنگ»، مجموعه ۵ جلدی «نقد و بررسی جنگ ایران و عراق» و آثار ترجمه شده از صاحب‌نظران خارجی درباره جنگ نیز مورد توجه بازدیدکنندگان قرار گرفتند.

بود، امسال با توان هر چه بیشتر و با سه غرفه «نشر فاتحان» به عنوان ناشر خصوصی آثار این سازمان، «نشر ستاره‌ها» ناشر کتاب‌های کنگره سرداران و ۲۳ هزار شهید استان خراسان رضوی و «نشر ستارگان درخشان» ناشر آثار تدوینی در کنگره سرداران و ۲۳ هزار شهید استان اصفهان، در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران شرکت کرده بود.

غرفه داران نشر فاتحان که امسال، با سبک خاصی از ارائه خدمات و اطلاع‌رسانی، در نمایشگاه کتاب حاضر بودند، تمامی کتاب‌های عرضه شده خود را مطالعه کرده و با ارائه مشاوره به مخاطبان، آن‌ها را به خرید آثار تشویق می‌کردند. مسوولان نشر فاتحان، از استقبال بازدیدکنندگان راضی بود و رمز موفقیت خود را در چند عامل مانند استفاده از طرح جلد‌های متفاوت، تسلط متصدیان غرفه نسبت به محتوای کتاب‌ها و راهنمایی بازدیدکنندگان به دیگر غرفه‌های آثار دفاع مقدس می‌دانند.

اما دو ناشر شهرستانی «ستاره‌ها (کنگره سرداران و شهدای استان خراسان رضوی)» و «ستارگان درخشان (کنگره سرداران و شهدای استان اصفهان)» از فروش و استقبال بازدیدکنندگان نسبت به سال گذشته، ناراضی بودند. به عقیده غرفه‌داران این ناشران، سمت و سوی طرح جلد کتاب‌های آن‌ها باید تغییر کند و به فکر تقویت محتوای آثار ادبی دفاع مقدس باشند، به این امید که این نارضایتی در سال آینده، جبران شود.

با این وجود، جلد ششم از مجموعه کتاب‌های «قصه‌های فرماندهان» با عنوان «بروید پیدایش کنید» و محوریت زندگی نامه شهید عبدالحسین برونسی، مورد توجه مخاطبان قرار گرفت و شاید این استقبال، به دلیل پیدا شدن پیکر این شهید، در روزهای قبل از آغاز نمایشگاه کتاب تهران باشد.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس؛ آغازی نو در

